

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. De natura temperantiæ generatim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

illius sunt præstantissimi, quibus solis, teste Bernardo, præmiura datur, quod reliquis virtutibus promittitur.

Colliges primò, constantiam vix differre à perseverantia; est enim virtus animum obfirmans, ut perstet in proposito boni operis, quandiu ratio præscribit. Nisi dicere velis, quod perseverantia continuando bonum opus, vincit difficultates quæ oriuntur ex tædio & molestia quam affert temporis diuturnitas: constantia verò continuando vincit difficultates ortas aliunde, v.g. ex arduitate operis, ex impedimentis externis, aut aliis huiusmodi.

Colliges secundo, duo esse vitia perseverantiae ac constantiae opposita; per excessum enim pertinacia illi est opposita, inconstantia verò per defectum. Pertinax dicitur apud Aristotelem 7. *Ethic. cap. 9.* qui firmus manet in proposito, sine sentiendo, sine agendi ubi non oportet, vel plusquam oportet. Mollis verò & inconstans appellatur, qui ob difficultates occurrentes, & maxime ob tristitias, ac privationem delectationum desistit ab opere bono, ceditque difficultatibus. Quamquam etiam molles à Philosopho appellari constet eos, qui nimium sunt appetentes delectationum & iocis etiam ac ludis dediti.

QVÆSTIO II.

De temperantia.

EXimium virtutis temperantiae decus est, à cuius exercitio, ut recte notat Ambrosius, mundum inchoare Deus voluit, relicturus paradisum homini, si temperantiam amasset. Vnde nec immerito Clemens Alexandrinus *lib. 2. Stromatum, c. 11.* ait hominem temperantiā simillimum Deo fieri. Explicat eam Philosophus *cap. 10. ad finem libri 3. Ethic.* cuius insitens vestigiis, primū expono naturam temperantiae generatim, deinde partes eius subiectivas, postremo partes potentiales.

SECTIO I.

De natura temperantiae generatim.

Arist. 3. *Ethic. cap. 10. 11. & 12.*

TRia proponit Philosophus, obiectum temperantiae, actus, & comparisonem eius cum fortitudine; quæ ut sint perspicua.

Temperantia virtus est.

Certum est primò, temperantiam esse virtutem aliquam specialem distinctam ab omnibus aliis virtutibus. Ratio est, quia licet temperantia, si sumatur latius, significare possit temperiem quandam & moderationem, quam humanis actionibus ratio imponit, sitque hoc pacto aliquid commune omnibus virtutibus; si tamen magis propriè sumatur, significat virtutem quæ moderatur & refrænat cupiditatem delectationum corporalium, quæ sensu aliquo externo percipiuntur. Et ut sic distinguitur ab aliis omnibus virtutibus, cum habeat diuersum obiectum & diuersum munus; nulla enim alia virtus versatur circa delectabilia sensuum. Et est vera virtus, cum obiectum eius formale sit conformitas cum recta ratione; regula enim quam sequitur in assumendis, repudiandisque rebus delectabilibus, non est alia, quam necessitas vitæ præsentis.

Temperantia definitio.

Certum est secundo, temperantiam rectè defi-

niri, *Est mediocritas circa voluptates*; idest, virtus moderatrix earum passionum appetitus concupiscibilis, quæ versantur circa delectabilia corporis, secundum sensum præsertim gustus in visu cibi & potus, & secundum sensum tactus in usu venerorum. Quia nimirum sicut fortitudo mediocritas est timoris & fiducia circa terribilia; sic temperantia mediocritas est passionum omnium appetitus concupiscibilis; amoris videlicet, cupiditatis & delectationis circa delectabilia. Quod ut firmius manifestius, proponam obiectum proprium temperantiae, actus eius, partes integrales, & vitia opposita.

S. 1.

Quodnam sit obiectum proprium temperantiae.

Aristot. *cap. 10.*

Dico primò, obiectum materiale temperantiae strictè sumptæ aliud esse remotum, aliud proximum. Remotum sunt ea obiecta delectabilia, quæ per gustum & tactum possunt allicere appetitum, nimirum esculenta, poculenta, & venera: proximum autem sunt delectationes gustus & tactus: tristitia quoque orta ex earum absentia sunt etiam obiectum materiale temperantiae, sed minus præcipuum.

Probat totam assertionem eleganter Philosophus toto illo capite, ubi primò docet alias esse voluptates animi, alias corporis. Voluptates animi eæ sunt, quæ sequuntur operationem intellectus aut sensus interni, non autem operationem vilius externi sensus; nam in illis nihil corpus, sed sola mens patitur: huiusmodi sunt delectationes omnes quæ percipiuntur ex contemplatione veritatis, studiofuitate, honoribus, fabularum narratione. Nam tam ambitiosus, inquit, quam avidus disciplinæ gaudet eo, cuius est avidus: voluptates autem eæ non sunt materia temperantiae; qui enim capiuntur iis voluptatibus, neque intemperantes dicuntur, neque temperantes. Eos verò qui fabulis aut narrationibus delectantur, & circa talia dies consumunt, verbosos atque deliros dicimus; intemperantes autem non solemus vocare, nec eos etiam, qui pecuniarum vel amicorum causâ dolent. Voluptates corporis eæ sunt, quæ capiuntur per externos sensus, idest in quibus obiectum delectationis appetitus est aliqua sensatio externa; ut cum gaudet appetitus, gaudet de gustatione allicuius cibi. Circa solas igitur voluptates corporis versatur temperantia virtus, quia si soli temperantes dicuntur, qui eas moderatè adhibent pro ratione præscribit; si soli intemperantes, qui eas persequuntur contra dictamen rationis.

Deinde ait, temperantiam non versari circa voluptates quaslibet corporeas; probatque, quia voluptates corporis alia sunt in visu, alia in auditu, &c. Sed qui rebus iis gaudet, quæ visu percipiuntur, ut coloribus, picturis, figuris, nec temperantes, nec intemperantes dicuntur, quamvis in iis sensari possit mediocritas, & excessus etiam esse possit, ac defectus. Similiter eos qui gaudet iis quæ auditu percipiuntur, nemo vocat intemperantes; qui verò delectantur odoribus, per accidens tantum possunt tales appellari: non enim eos qui malorum, aut rosarum, aut vaporum; sed potius eos qui vinguentorum aut epularum odoribus delectantur, intemperantes dicimus esse: ergo non omnes voluptates corporeæ sunt obiecta temperantiae. Id quod præterea ostenditur, quia temperantia circa eas solas voluptates versatur, quæ sunt homini communes.

Quaest. II. Sect. I. Natura temperantiae. 581

communes cum aliis animantibus; nullum enim animal præter hominem absolute delectatur visu, auditu, aut olfactu, sed tantum in ordine ad gustum, & tactum.

Tertio igitur solæ voluptates gustus & tactus sunt materia proxima, cui temperantia mediocritatem rationis imprimit. Probatur, quia illæ solæ voluptates dicuntur materia temperantiae ac intemperantiae, quæ maximè feriles ac ferinæ sunt, ex eo quod communes hominis sint cum feris: huiusmodi sunt delectationes gustus & tactus: ergo illæ sunt materia proxima temperantiae. Probat minorem, quia illæ voluptates sunt maximè ferinæ, propter quas homo merito vituperatur: sed propter intemperantiam homo maximè vituperatur, quod nullo pacto supra feras ipsas se erigat; sed ad ea se demittat, ad quæ illæ feruntur pronæ, tanquam nihil retinens hominis, sed totus belluinus, & totus bellua: ergo materia proxima temperantiae sunt illæ voluptates gustus & tactus. Vnde concludit Philosophus, quod amare talia est maximè ferinum.

Addebam materiam temperantiae minùs præcipuam & secundariam esse tristitias ortas ex absentia voluptatum; nam fortitudo moderatur tristitias & timores ex rerum difficultium tolerantia: temperantia moderatur solum tristitias, quas parit voluptatum absentia.

Obiectum
formale
temperan-
tiae.

Dico secundò, obiectum formale temperantiae esse honestatem, quæ reperitur in mediocritate voluptatum gustus & tactus. Regulam verò vnde indicatur, quænam delectatio habeat talem mediocritatem præscriptam à recta ratione, non aliam esse quàm necessitatem & utilitatem rerum ad hanc vitam pertinentium.

Ratio est, quia honestas temperantiae propria in hoc posita est, ut voluptas corporea tactus & gustus ametur semper in ordine ad aliud: illud non potest aliud esse quàm necessitas & utilitas humanæ vitæ, idest quantum necesse est ut consulatur necessitatibus humanæ vitæ ac officiorum, ut exponit optimè S. Thomas *quaest. 141. art. 6.* post Augustinum *lib. de moribus Ecclesiæ, cap. 21.* Clementem Alexandrinum *lib. 3. paedagogi, cap. 7.* Hieronymum *in cap. 44. Ezechielis*, & eleganter explicat Philosophus *lib. 3. Ethic. cap. 11.* Vir temperans, inquit, appetit ea tantummodò iucunda, quæ vel ad sanitatem, vel ad bonam habitudinem faciunt; atque ea quædam mediocriter, & propterea decet; & cætera etiam quæ his impedimento non sunt, vel præter honestatem, vel supra facultates; nam qui ita facit, magis tales voluptates amat, quàm dignum sit; temperans autem tantum ut recta ratio præscribit.

Colliges ex his virtutis huius eximie tres proprietates. Prima est summa difficultas, quia voluptates tactus & gustus vehementissimæ sunt, alliciuntque appetitum ardentius quàm aliæ: vnde merito ait Philosophus, difficultius esse resistere voluptati quàm iracundia. Deinde quia illæ voluptates rationem excæcant; imminuto autem usu rationis, difficultius est agere propterea dicitur. Denique cum vehementer ad se trahat totum voluntatis conatum, vehementer etiam libertatis usum imminuit: est ergo difficillimum applicare voluntatem ad obiectum voluptati contrarium. Secunda proprietas huius virtutis est necessitas; nam illam imperat lex naturalis, quæ iubet hominem quod humanum est sapere, & alienari à ferina vita. Imperat lex diuina supernaturalis: *Post concupiscentias suas non eas, facient enim*

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

te gaudium inimicis tuis. Hinc toties Christus præcipit sabnegationem, crucem & voluptatum abrenunciationem. Denique præcipiunt humane leges, in quibus homo huiusmodi voluptatum nimius amator feris annumeratur; nihil enim agere ille potest dignum homine, nihil vile Reipublicæ. Tertia proprietas est eximia dignitas temperantiae; homo enim per eam exiit quidquid belluinum est, & desinit similis esse brutis animantibus; liberatus autem hoc modo ab hac feruitute corporis, & moribus brutorum, euehitur ad Angelorum similitudinem, totus effectus intelligentia. Imò & altius etiam prouehitur ad societatem quandam cum Deo propter puritatem, & incorruptionem, quæ facit esse proximum Deo, ut magis etiam constabit ex sequentibus.

Tantum addo, temperantiam, tamen eximia quædam sit virtus, esse tamen minùs nobilem quàm reliquas virtutes morales; quia ut rectè ratiocinatur Philosophus, melius est prodesse multis, quàm vni. Iustitia & fortitudo in commune profunt, prudentia virtutibus omnibus facem præfert. Temperantiae utilitas directè non extenditur nisi ad eum qui est temperantiae subiectum.

S. II.

Quinam sint actus, & partes temperantiae.

Aristot. *lib. 3. cap. 11.*

Dico tertio, actum maximè proprium & elicetum temperantiae, illum esse, quo volumus mediocritatem voluptatum tactus & gustus; idest, quo vult aliquis moderatè, ac ut præscribit recta ratio, se habere circa esculenta, poculenta, & venerea. Actus autem imperatos esse cupiditates, & delectationes moderatas esculentorum, poculentorum, venereorum.

Actus tem-
perantiae
proprius.

Explicat autem Philosophus capite illo 11. paulò latius proprios actus hominis temperantis. Primo enim, inquit, homo temperans non gaudet in his, quibus maximè homo intemperans delectatur, sed potius molestè fert; nec iis omnino, quibus delectari non decet. Secundò nec vehementer vllis rebus huiusmodi delectatur, neque si absint, dolet; neque cupit nisi mediocriter. Tertio nec magis quàm oportet, neque quando non oportet, vlla res omnino illum delectat. Mediocriter autem, & ut oportet eas res appetit, quæ voluptate quidem afficiunt, ad sanitatem autem & bonam corporis valetudinem conferunt. Quarto appetit etiam mediocriter res cæteras voluptatis effectrices, si nec impedimento sint dictis habitibus corporis, nec honestatis cancellos egrediantur. Quintò moderatè quoque se habet circa illa delectabilia, non solum usu & actu externo, sed affectibus etiam internis, appetendo nimirum interius, quantum, ubi, quale, quando, & quomodo decet, & eodem modo exterius vsurpare.

E Sextò denique virtus hæc cogitationes sanctis inserit, desideria recta multiplicat, animi tepore non accendit, mentem ab omni defendit procella vitorum; quia nimirum temperantia optima dispositio est preparans animum ad eos actus, quos dixi; remouet enim impedimenta, & mentem eximie disponit ad diuinarum rerum contemplationem, ex qua nascuntur deinde aliæ omnes virtutes. Idèò temperantiam appellat Philo fundamentum virtutum. Vide prosperum ea de re optimè differentem *lib. 3. de vita contemplatiua, c. 19.*

Dico quartò, partes integrales temperantiae

CCC 3 duas

Temperan-
tiæ partes
integrales.

duas meritis numerari, honestatem & verecundiam; partes subiectivas esse quatuor, abstinentiam, sobrietatem, castitatem & pudicitiam; partes potentiales octo, continentiam, mansuetudinem, clementiam, modestiam, humilitatem, studiositatem, eutrapeliam, parcitatem siue simplicitatem. Ita cum S. Thoma docent Morales omnes Philosophi.

Primo enim partes integrales illas esse duas, quas assignabam, probatur; quia officium integrum temperantiæ in duobus constat: primum est fuga turpitudinis intemperantiæ, alterum amor decoris temperantiæ. Ad fugam turpitudinis facit verecundia; ad amorem decoris temperantiæ confert honestas. Verecundia enim, ut olim dixi, est timor probri ex consideratione rei vel facti turpis & probro digni; qui timor licet virtus non sit, dispositio tamen optima est ad virtutem temperantiæ, cuius proprium etiam est ea vereri omnia, quæ sunt temperantiæ opposita. Honestas non hic significat conformitatem cum recta ratione, quæ convenit omnibus virtutibus; sed strictè sumitur pro eo, in quo proprius relucet decor temperantiæ, significatque perfectionem quandam omnium actuum temperantiæ, per quam elucet in his amor quidam decori, hoc est eius quod decet; honestas enim vocatur, teste Isidoro, quasi honoris status; id est id propter quod honorem aliquis meretur. Duo igitur hæc actus temperantiæ plurimum iuvant, fuga & horror cuiuscunque turpitudinis, & amor decori.

Secundò partes temperantiæ subiectivas, seu proprias eius species esse quatuor, probat S. Thomas, quia species virtutum distinguuntur per ordinem ad diversas materias; obiecta verò materialia circa quæ versatur temperantia, quatuor sunt; delectationes enim gustus pertinent vel ad cibum, vel ad potum; delectationes circa cibum moderatur abstinentia; delectationes circa potum sobrietas. Deinde verò delectatio tactus ad vim pertinet gignendi, alia est principalis, ex ipsa copula carnali; altera secundaria, ex osculis, amplexibus & tactibus. Circa primam versatur castitas, circa secundam pudicitia, quæ sanè parum à castitate differt.

Tertiò partes huius virtutis potentiales illæ appellantur, quæ similitudinem quandam habent cum temperantia, sed & in multis eam imitantur; sed ab illa tamen differunt, neque respiciunt idem obiectum formale. Imitantur temperantiam, quòd moderentur appetitum circa quædam delectabilia; differunt ab ea, quòd non versentur circa delectabilia gustus & tactus; sed circa quædam alia delectabilia, quæ octo virtutes occupant. Continentia frenat universim passiones insurgentes, & eas sic cohibet ut non vincant voluntatem. Humilitas moderatur appetitum excellentiæ; mansuetudo appetitum vindictæ. Affinis illis clementia temperat appetitum punitionis; studiositas appetitum scientiæ; modestia componit & moderatur externos corporis motus; simplicitas modum ponit in externo cultu; eutrapelia iocos & ludos honestè componit.

S. III.

Quenam sint vitia temperantiæ opposita.

Arist. lib. 3. Ethic. cap. 11. & 12.

Vitia temperantiæ
opposita.

Dico quintò, vitium temperantiæ oppositum per excessum esse intemperantiam, oppositum verò per defectum esse insensibilitatem.

A Intemperantia Philosopho ἀκρασία, est excessus in experendis, vel fruendis voluptatibus tactus & gustus; quando scilicet experientur, vel usurpantur, quando, & ubi non oportet, vel plurquam oportet, vel non eo modo quo oportet, vel quas non oportet.

Observeat autem Philosophus, cupiditates alias esse naturales, quæ nimirum eadem sunt apud omnes, ut fames & sitis; vel proprias, quæ nostra sponte sunt, suntque alia atque alia iuxta varias condiciones hominum. Circa naturales non delinquitur nisi vno modo, id est circa quantitatem, si plus sumatur de cibo & potu quam oportet: quod non evenit, inquit, nisi iis qui servili & abiecto animo sunt. Circa proprias verò infinitis peccatur modis, cupiendo scilicet quæ non oportet magis quam oportet, &c. In omnibus enim illis intemperantes excedunt, quia gaudent quibusdam, quibus non oportet gaudere, & quando non oportet gaudere, &c. Intemperans igitur concupiscit ea omnia quæ afferunt voluptatem, & à cupiditate usque adeò ducitur, ut illam cæteris omnibus anteponat. Quapropter & non adipiscens, & cupiens dolet; cupiditas enim est cum dolore: absurdum autem est ob voluptatem dolere.

Insensibilitas, siue, ut vocat S. Thomas, stupor dicitur, cum quis delectationes tactus & gustus usque adeò auersatur, ut eis uti nolit, quando, & ubi, & quantum oportet. Vitium hoc nomen non habet; quia non facile fit, inquit Philosophus; etenim deficientes in voluptatibus, & minus gaudentes quam oportet, non nimirum fiunt; etenim non est insensibilitas talis humana, idè de illa non attinet dicere.

Dico sextò, inter omnia humana vitia intemperantiam esse maxime probrosam & infamem, ac homine indignam.

Ratio est primò, quia (inquit Philosophus) intemperantia multò est probrosior, quam timiditas; nam illud vitium est magis probrosum, quod est magis spontaneum: sed intemperantia magis est spontanea quam timiditas; hæc enim fit ob dolorem, illa ob voluptatem; quorum alterum experimus, alterum fugimus: & dolor quidem distrahit, atque corrumpit naturam eius, qui habet ipsum; voluptas autem nihil tale facit. Minus igitur nostra sponte timiditas comparatur, quam intemperantia. Secundò ad res afficientes voluptate facilius est assueferi; sunt enim plures tales in vita, & assuefactio fit sine periculo; in rebus autem formidolosis contrà.

Denique à priori ratio est, quia per intemperantiam homo vincitur à delectationibus infimis, quas cum brutis communes habet; & ita quasi redigitur in ordinem brutorum; & rationis luce velut extincta fit mancipium ventris, nihil habens quo videatur esse homo & rationalis: illi enim actus sunt etiam in brutis, in quibus nihil rationis est, nihil ingenij aut industria, sed brutus impetus, & cæca in venem abiectio.

Colliges ex his, meritis intemperantiam à Philosopho vocari vitium puerile; concupiscentiam autem similem esse puero, quia sicut puer impetu ducitur ad ea quæ oblectant absque rationis directione, ita & concupiscentia. Puer si arbitrio suo permittatur, crescit in audacia, magisque in dies fit rebellis: ita & concupiscentia si motibus sinatur, fit intolerabilior. Puer emendatur si coercetur: sic & concupiscentia rationi paulatim subicitur. Debet

Quæst. II. Sect. II. Partes temperantiæ. 583

Debet puer viuere ex imperio pædagogi, concupiscens animæ facultas ex imperio rationis. Vide cætera, ubi tandem concludit: *Est igitur voluptatum appetitio insatiabilis, & operatio cupiditatis similis ipsi amentis; auget omni ex parte id quod est sibi affine.*

SECTIO II.

De partibus temperantiæ subiectiuis.

Exposita generatim temperantia, venio ad præcipuas eius partes & species, quas dixi esse quatuor, si sumatur strictè temperantia pro ea virtute, quæ moderatur delectationes gustus & tactus; si sumatur latius pro virtute illa quæ mediocritatem ponit in quibullibet corporeis voluptatibus omnium sensum, plures sunt eius partes. De proprijs ergo tantum mihi sermo nunc est, & de oppositis vitijs.

§. I.

Abstinencia & sobrietas, & vitia opposita.

Abstinencia
virtus est
specialis.

Dico primò, abstinenciam virtutem esse specialem, quæ quis à cibo quantum decet & oportet, habita ratione valetudinis, & officiorum mentis, abinet: siue, est mediocritas delectationis in cibo.

Primò dicitur abstinencia *specialis virtus*, non solum proptèr significat subtractionem ciborum maiorem quam imperet temperantia; hæc enim vocatur propriè abstinencia: sed proptèr significat virtutem, quæ coercetur, & ad iustam mediocritatem reducit ciborum appetitum & sumptum.

Ratio est manifesta, quia respicit hæc virtus specialem honestatem, quam non respiciunt aliæ partes temperantiæ circa tactum aut alios sensus.

Tanta verò, & tam laudabilis est honestas illa, ut eam appellet meritò Augustinus primum hominis ingressum in templum virtutum, potestque colligi ex opposito ei vitio, de quo mox. Valent autem ad eius commendationem quæcumque in laudem ieiunij dici solent; quod præsterunt eximie Tertullianus, Basilus, Cyprianus libris & orationibus de ieiunio; Ambrosius libro de Elia & ieiunio; Lessius sanè lib. 4. cap. 2. dubitat. 10. ex varijs Patribus enumerat præcipua quædam ieiunij commoda: partim in corpore; præstat enim illi bonam valetudinem, & longauitatem; qui enim abstinens est, adiciet vitam, ut habetur *Ecclesiast. cap. 37.* partim in animo; carnis enim tentationes extinguit, & subiicit illam spiritui. Ieiunius, inquit Cyprianus, vitorum sentina siccatur; petulantia marcescit, & fugitiua abeunt voluptates. Intellectum serenat, & ad omnes suas functiones aptiorem reddit. Ieiunium, inquit Chrysost. *homil. 1. ad plebem*, leues pennas animæ producit, ut in sublime ferat. De abstinencia, inquit S. Leo, prodeunt castæ cogitationes, rationabiles voluntates, salubria consilia. Preparat animam ad diuinas illustrationes, & solatia. Ieiunium, inquit Cyprianus, scripturarum delicijs pascitur, contemplatione reficitur, gratia stabilitur, cœlesti pane nutritur. Denique ieiunium pro peccati reatu satisfacit, & impendit in poenam auertit flagella; quævis à Deo impetrat beneficia, & eximiam à Deo mercedem hand dubiè meretur. Vide Valentian *disp. 9. 2. puncto 2.*

Secundò abstinencia dicitur mediocritas circa

usum ciborum, ubi duos potissimum actus temperantia complectitur, sicut intemperantia peccat potissimum in duobus: primò quatenus trahit ad velsendum cibo vetito; secundò quatenus trahit ad modum illicitum vtendi cibo. In his duobus mediocritatem debitam seruat temperantia, ita nimirum ut usus ciborum valetudini, & officijs mentis congruat, quod edoctum se à Deo esse ait Augustinus *lib. 10. confessionum, cap. 31.* eumque solum esse legitimum ciborum usum ut alatur, non ut delectemur, frequenter inculcant Chrysostom. *homil. 71. in Mattheum*, & Clemens *lib. 2. pædagogi, cap. 1.*

Tertiò colligitur ex his, actus temperantiæ proprios istos esse. Primò interitibus alienum habere animum à cibo & potu, aded ut nec de illis vel loquatur, vel cogitet. Secundò illis uti præcisè ad tuendam valetudinem, non autem ad delicias. Hoc me docuisti, inquit Augustinus, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Tertiò subtrahere cibo & potui etiam ea quæ congruunt valetudini, ad castigandam carnem, & subiiciendam illam spiritui.

Quartò modum seruare ac decentiam in qualitate ciborum, abstinendo à delicatioribus; in quantitate, cauendo ab excessu; in modo edendi, vitando nimiam voracitatem; in tempore, loco, aliisque omnibus circumstantiis, hoc semper in oculis habendo, quod eca ventri, & venter eciis: Deus autem & hunc & has destruit.

Dico secundò, gulam esse vitium capitale peccantiæ oppositum, cuius quinque sunt species, & quinque filia.

Actus temperantiæ proprii.

Gula capitalis vitium.

Primò dicitur gula vitium, & quidem capitale. Vitium videlicet illud capitale appellatur, ex quo alia oriuntur quamplurima: talem esse gulam testatur Tertullianus. Monstrum, inquit, libido haberetur sine gula; corporis enim pinguedo, inquit Porphyrius *lib. 4. de abstinencia*, animam pestilentia afficit, atque à beatæ vitæ domicilio deturbat. Ut meritò dicas cum Plinio *lib. 26. cap. 8.* pessimum corporis vas alius; instat ut creditor, & in die sæpius appellat. Huius gratia expetitur auaritia, &c.

Secundò dicitur gula quinque habere sub se species, quas ex Gregorio Magno enumerat Sanctus Thomas *quæst. 146. art. 4.* præproperè, lautè, nimis, ardentè, studiosè. Quia, inquit S. Doctor, gula importat inordinatam edendi concupiscentiam. In usu autem duo considerantur, nimirum ipse cibus, qui comeditur, & comestio: potest ergo inordinatio concupiscentiæ attendi dupliciter; vno quidem modo in ordine ad cibum ipsum qui capitur; & sic quantum ad substantiam quærit cibos lautos, aut pretiosos: homines huiusmodi vocat S. Bernardus *serm. 30. in Cantica*, ciborum obseruatores, non morum bonorum. Contrà quàm vsurpatum esse à B. Virgine, ostendit *lib. 1. de Virg. cap. 2.* Cibus ei obuius, qui mortem arceret, non qui delicias ministraret. Quantum ad qualitatem, quærit studiosè præparatos; quantum ad quantitatem, excedit nimis comedendo; quantum ad sumptionem, attenditur inordinatio, vel quia præuenit debitum edendi tempus, quod est præproperè; vel non seruat debitum modum in edendo, quod est ardentè.

Quinque eius species.

Tertiò dicitur gula quinque habere filias, id est effectus quinque in animo eius qui gulæ deditus est. Numerat eos S. Thomas *art. 6.* ex eodem Gregorio. Sunt, inquit, latitia incepta, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo mentis. Cum

Effectus.

CCc 4 enim